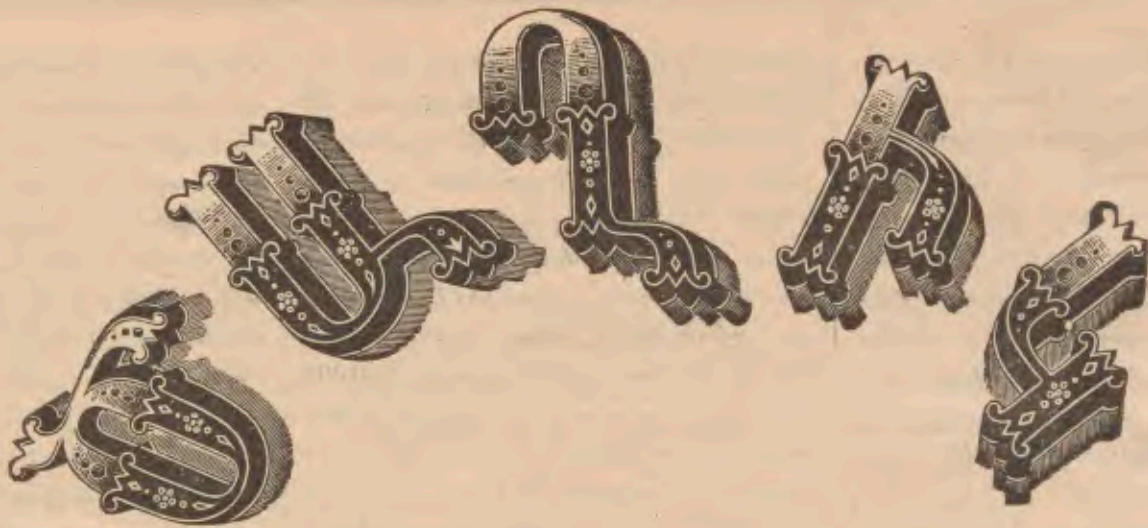

Ծանուցման տող.
Առաջին. երեսը 5

ՀԱՅԿԱՅԷՆ

Gérant responsable
A. SAKAÏAN

ԾԱՂԻԿ ԵԱՐԱՐՐ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ ԿՐ ՌԵԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԶՈՐԵԲ-
ԵԱՐՐԻ ԵՒ ԵԱՐԱՐ ՕՐԵՐՆ : — Տարեկան բաժանորդագրութեան
գինն է 100 դուրուս արծաթ, — Վեցամսեայն 50. — Դաւա-
նաց համար 115 դրո : Վեցամսեայ 60

ՈՐ ԵՒ Է ՃԱՄԱԿ ԿԱՄ ԳՐՈՒՅԻՆԿ ԱԿՏԷ Է ՈՒՂԻԵՂ
ԱՌ ԱՐՏՈՃԱՏԷՐ ԵՒ ՏՆՈՐԷՆ ԱՆՏՈՆ ՍԱԲԱՆԱՆ,
Կ. ՊՕԼԻՍ, ՊԱՍՅՐ ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ ՔԻՒ 20
Խմբագրութեան յանձնուած գրութիւնք եւ չեն տր-իք:

ԹԻՒ 100 Ա. ՏՈՒՐԻ

ԳԻՆ 40 ՓԱՐԱ

1887 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 5 ԾԱՐԱԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հինգշաբթի օրն Ամենայն Հայոց
Հայրապետ Վեհ. Տ. Տ. Մակար Սրբա-
զան Կաթողիկոսի անուան տօնա-
խմբութիւնը ըլլալով, Ամեն. Ս. Պատ-
րիարք Հայրը շնորհաւորական հեռա-
գիր մը ուղղելով ի Ս. Էջմիածին, եր-
կար կեանք մաղթեր է Ն. Վեհափա-
ռութեան :

Կրօնական ժողովոյ կողմէ իբրեւ
պատգամաւոր Դիմաքսեան Դեր. Հը-
մայեակ եպիսկոպոս և Պատրիարքա-
կան փոխանորդ Դեր. Իւթիւհեան Գէ-
որգ Մ. վարդապետ և Բերայի քա-
րողիչ Դեր. Ներսէս Մ. վարդապետ
Արսլանեան՝ ընկերակցութեամբ Մեծ.
Աբրահամ էֆ. Փրէնկեանի չորեք-
շաբթի առաւօտ Գուրու չէշմէ Մեծ.
Եպարքոս Բարձր. Գեամիլ բաշա-
յի ապարանքն երթալով ներկա-
յացան Նորին Բարձրութեան և պար-
զեցին ազգային այժմու անխնայա-
կան վիճակը : Մեծ. Եպարքոսը սի-
րալիւ կերպով ընդունելով պատգա-
մաւորներն յուսադրեց որ այդ խըն-
դիրներ ընդհուպ պիտի կարգադրուի,
և Նորին բարձրութիւն խօստացեր է

նոյն օրն նախարարաց խորհրդոյ նիս-
տին ներկայել այս խնդիր :

Հայ Գաթողիկ ազգայնաց Պատ-
րիարք Կաթողիկոս Գերեջանիկ Ա-
զարեան Սրբազան Լեւոն ԲԳ. Ս. Պապին
յառաջիկայ դեկտեմբեր 31ին Ն. Տ.
տեղի ունենալիք Յոբելեանին ներկայ
գտնուելու համար, յառաջիկայ չո-
րեքշաբթի մայրաքաղաքէս պիտի մեկնի:
Նորին Սրբազնութեան բացակա-
յութեան միջոցին տեղապահ ընտրած
է Ճիզմէճեան Դեր. Սահակ Մ. վար-
դապետը :

ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆ

Զմիւռնիոյ Առաջնորդ Դեր. Մեւ-
քիսեղեկ եպիսկոպոս չորեքշաբթի ի-
րիկու ուշ ատեն հեռագիր մը ուղղե-
լով առ Ամեն Ս. Պատրիարք Հայրն՝
յայտնեց թէ հրաժարած է Զմիւռնիոյ
առաջնորդութեան պաշտօնէ և թէ
իւր հրաժարականը մատուցեր է տեղ-
ւոյն Ընդհանուր ժողովոյ ատենապետին:

Այս առթիւ ուրիշ զրոյց մ'ալ կայ
թէ Ս. առաջնորդն իւր հրաժարակա-
նը իզմիրի կուսակալին տուեր է :

Եկեղեցական Հարց կողմէ հանրա-

գիր մը ստորագրուիլ սկսեր է իզմիրի
Առաջնորդին եկեղեցւոյ օրինաց և
հակազգային ընդացիցը դէմ :

ԴԻՍԱԻՈՐ ՅՈՒՏ ՄԸ

Արեւելքի վարչութիւնը, կարգ մը
թերթի վաճառման նպաստող փայ-
լուն սուտ լուրերն, ուրկէ՝ ալ կը գըտ-
նայ չենք գիտեր :

Այն լուրը որ հանրութեան հե-
տաքրքրութիւնը կը շարժէ, որ չափ
ալ անմարսելի սուտ ըլլայ, Արեւելք
անմիջապէս կը հրատարակէ և յիշաւի
ալ 50—60 թերթ՝ ձեռքէ աւելի կը
ծախուի նոյն օրը : Ամեն ընթերցող
դեռ մոռցած չեն Տփղիսու պարոն
Արծրունւոյ 150 հազար ոսկինոց Գար-
վան սարայի նուէրին հեռագրաւորե-
րն և Կաթողիկոսական խնդրոյն նը-
կատմամբ՝ հիմնովին սուտ նամակներն
որ կարկուտի նման կը հրատարակուէ-
ին Արեւելքի մէջ և որուն ձաւալի հե-
տեանքը Ազգը այսօր կը տուտէ :

Կերեւի որ Արեւելքի ձեռքէ սպա-
ռումը զգալի կերպով նուազած է որ
ժողովրդեան թմբուկութեան զարկ մը ևս
տալու համար երեքշաբթի օրն, Արձա-
գանք է Պատկանեանի ուխտաւորնա-
մակներէ «պողաղ ալան» սուտի մը :

նախ Ռէքլամը հրատարակելէ յետոյ, չորեքշաբթի, յիշեալ ուխտաւորի նա. մակաց այս մասին տուած բիրտ՝ տե. ղեկովթիւնը հրատարակած էր. մենք այդ հրատարակովթիւնը հոս կարտա. տպենք, ցուցնելու համար թէ՛ Ա. րեւելքի այդ անմահ բանաստեղծ Գա. մառ գաթիպա ըսուածը ո՞ր աստի. ճան ստախօս և ինչ արժանիքի տէր անձ մ'է և թէ Արեւելք ժողովրդա. կանովթիւն չահելու համար ինչ՝ մի. ջոցներու կը դիմէ:

«Օրէս չորս տարի առաջ հայաբնակ քաղաքներից մինի մէջ «բուն դրեց մի» թափառական վարդապետ, որն մեծ աղմուկներով արտաքսուած է եղել Երուսաղեմից, Կ. Պօլսից և Էջմիածնից՝ իւր խռովարար, քսու, չարախօս, բնա. ւորովթեան և վատաշուեր վարքի հա. մար: Նոյն քաղաքումը եղելէ մի ան. ժառանգ հարուստ այրի պառաւ կին Տեղացի բարի մարդիկ աշխատել են այդ պառաւի միտքը դէպի այն հա. կեցնել, որ նա իւր մեծագումար հա. րքստովթիւնը (մօտ 250 000 մանէթ) կտակէ կամ յօգուտ իւր մայրենի քա. ղաքին, կամ նուիրէ Էջմիածնի ճէմա. րանին և կամ վերջապէս ընծայէ վանի կամ Զէյթունի ազգային վարժարան. ներին: Յիշեալ չրջմովի վարդապետը խեղճ պառաւի միտքը ու բարի դի. տաւորովթիւնները այսպէս յեղաշրջել է «Զիլայ որ ասել է, ճանրմ ճանրմ» ոտակդ տաս Էջմիածնին. հօնի օպուռ. «վարդապետները ալայը կը թաղեն» ու մինովթ սահաթվա մէջ նորա իղը. «թօզը չը մնալ, Զիլայ որ վանին եա «Զէյթունին տաս. ալայը զաֆթ կ'անին» «Դուն խելք ունիս նըու աստուածա. «հաճոյ բան անել կուզես նը ե'ա մէկ «եօռըխով մարդու ձեռքով, ե'ա ինքդ. «քու ձեռքովդ պիտի տանիս, Էրու. «սաղեմին պիտի տաս: Էրուսաղեմ որ «կասեն նը՝ ան Տեառն մերոյ Յիսուսի «Քրիստոսի կեցած տեղն է հոնէն եր. «կինքը մօտիկ է աղամորդուս. հոն «տարին մէմը էրկինքէ լուս կինջնի ու «քրիստոնեաները ծեռքերուն կերոն. «ները ատ լուսովը կը վառն. հոն «ժամին պատին ականջդ դընիս նը՝ «արդարներուն հոգիներուն ճավուլ. «ճուլուլ ծաները կը լսիս հոն է խուն. «կին ծառը, ու նորա ճուղքերուն վը.

«բան արդարները նստած ին. հոն ոս. «կի խուրճիներու մէջ պահուած ին «Գառնէլ հրեշտակապետին խանովթին «փետուրը, սուրբ Գալուստին ու սուրբ «Արթուրին հրաշագործ մասունքերը... և այսպէս նպատակովթիւններով ցայն աստիճան վառել բորբոքել է ողորմելի զառամած կնոջ տկար երեւակայու. թիւնը որ նա առել է յիշեալ 250 000 մանէթը և ուղղակի դնացել է Երու. սաղէմ: Այս պատմածս 3—4 ամսուա անցք է: (Օգոստոս 7.)

Հարցնումեմ եթէ հայերս իմա. նայինք սպիտակը սևէն, օգտաւէտը վնասակարէն, բարին չարէն և լաւը վատէն ջոկելու՝ մի թէ մեր սուրբ Էջ. միածինը և նորա հետ միասին մեր ամեն ազգային հարցերը այս անմխի. թար, կիսակործան, թերի վիճակի մէջ կը լինէին:

Աստուած Աստուած՝ երբ ազգա. յին հարցերու վրայ պիտի դադարին խօսելու և գրելու գարշելի բերաններ և գրիչներ:

Տեսար ընթերցող, Աստուծոյ Գամառ գաթիպան որ աստիճան մեծ մարդ և ինչ ազնիւ ոճով կը խօսի. արդ այս չորս ոսկի մաքսի տուրք ուղղին Դի. սաւոր սուտը իւր խօսքերովն յերեւան հանենք. նախ, կըսէ թէ «այս պատ. մածս 3—4 ամսուայ անցք է» և նա. մակը Օգոստոս 7 թուականը կը կրէ. արդ Օգոստոս 7էն մինչև Դեկ. 5 ճիշտ չորս ամիսէն երկու օր պակաս կընէ, չորս ամիս ալ առաջ ճամբայ ելերէ եղեր այդ կինը, եղաւ ութն ամիս—ութսուն օրուան մէջ աշխարհի չրջանը կընեն կոր մարդ Աստուծոյ, այդ քու որբե. այրի տիկինը ութն ամիս է դեռ չը հասաւ՝ Երուսաղեմ. Արեւելքի վարչու. թիւնը ինչպէս անդիմակ այսպիսի սուտեր կարտատպէ ու կը հրատա. րակէ: Պ. Ռափայէլ Պատկանեան Ե. րուսաղեմայ Միաբանովթեան դէմ վա. ղեմի թշնամովթիւն մը կը տածէ. թէ և Երուսաղեմայ Պատրիարքական ա. թուան ուր՝ Պատկանեանի մը պէս աննշան մէկն ուր, սակայն մի զար. մանաք, այդ երեւելի ուղեւորը Պօլիս գտնուած պահուն, Աղդ. հիւսնդանոցն այցելած պահուն իւր հետ գտնու. ողներուն ըսած էր «Երուսաղեմ ուխ. տի երթալով ստակնիդ հոն ձգեցնուդ, ահա աստ եկէք ուխտի և լուսանիդ

հոս թողուցէք—Հիմայ մեր պուէտը այնչափ բթամիտ է որ ըսենք թէ հա. մայն քրիստոնեայ աշխարհին համար երուսաղեմ ինչ՝ ըսել է չը գիտեր: Թէ և հիմնովին սուտ՝, սակայն դիցուք թէ այդ 24 հազար ոսկին կար, որ՝ աթուին աւելի արժանի էր կտակել, Երուսա. ղեմին՝ որ 30 հազար ոսկւոյ պարտքի տակ կը հեծէ, թէ ոչ, Մայր աթու. ոյ՝ որ տարեկան մի քանի հարիւր հազար մանէթ եկամուտ ունի, արդ. եօք այդ ազգային Աշուղը ուրիշ գաղտնի պատճառ մը ունի՞ Երուսա. ղեմայ Միաբանովթեան մէկ անդամին մասնաւորապէս և ամբողջին անցողա. պէս այսպիսի կոշտ լեզու մը գործա. ծելու—Այո ունի. և մենք խնայելով իրեն չենք ուղեր այդ պատճառն յե. րեան հանել:

Զձեզ մեղայ Պ. Գամառ գաթիպա (ո՞ր չափ ալ երկար) և Արեւելք—Լրա. դիրս մամլոյ դրուած միջոցին, Բօթի. էն նամակ մը ստացանք ծանուցանող թէ՛ յիշեալ որբեայրի կինը՝ որ 24 հազար ոսկի կտակելու համար Երու. սաղէմ կուղևորէր, ամսոյս մէկին Բօ. թիի մէջ մեռերէ:

Միթէ մենք սուտ չենք՝ կընար չինել բայց ինչերնու՞ պէտք. լոկ ե. ղեւովթեան վրայ մեզ հասած տեղե. կովթիւնը հրատարակեցինք. այս վեր. ջին լոյ ծաւալումը դարձեալ արեւել. քին կը թողունք:

ՕՍՂՈՒՔՏԱՆ ՍԱՔԸՆՄԱՔ

Մէվսիմի շիթատա սօղուգտան սաքընմաղա դայէթ տիգգաթ էթմէլի, պուտա նէ իլէն օլապլիլի, օլաուգճա գափի րուպալար կիլինմէլի քի միւսիւ տոթթէօրլար իլէ գօնուլմաղա հաճաթ գալմասըն:

Զամաչըր թագըմը, րուպա, քէզա գատըն վէ չօճուգլարա լէաղըմօլան հէր նէվ էլպիսէլէր սաթար պիր մա. ղաղա աչըլմըշտըր՝ տէրը սաստէթտէ, իտարէի մախսուէ գարչլսընտա, վէ Ալէմանիա բօսթախանէսի գարչլսըն. տա, կիւմիւլլիւ խանտա նօ 5 տէ «Վա. րէն Հաուզ Յիւր Մօնարհի» մաղաղա. սընտա:

Էհվէնիլէթինէ տալիւ վէ զիեատէ մալիւմաթ իստէյէն զաղէթամըղըն եէ.

տինճի սահիֆէսինտէքի մէջքիւր
գումբանիանըն պէր թափսիլ իլանընը
գրաւթ պուեուրսուն :

Լևոն ԺԳ. Ս. Պապին յիսնամեայ
քահանայութեան Յօրեւանին աւ-
թիւ, Սագսոնիոյ արքայական գեր-
դաստանը՝ ադամանդաղտրդ յոյժ
թանկագին Աստուածաշունչ մը նուէր
կը զրկէր :

Ճամբան վրայի ադամանդները
գողցուելով անոնց տեղ կեղծ քարեր
գրած են :

—Տուք զկայսերն կայսեր, և զԱս-
տուծոյն Աստուծոյ :

Հրատարակուեցաւ Խիկար զաւել-
տահանդէսի Նոյեմբեր ամսաթիւը :

Բովանդակութիւն :
Քաղաքավարութեան վնասները :—
Առտնին տեսարաններ :— Առ տիկին
Պատմութիւն :— Առ ձեռն քերականու-
թիւն Հայերէն աշխարհագրաւ բարեւի
Գինովութեան ամիսներ :— Բաժակի ազ-
նուականութիւն :— Վրիպակ :— Նորա-
տիպ մատենաք :— Տարեցոյց Խիկարի :

ԿՈՇԻԿԷՆ ՎԵՐ

Մեր Պալի բաշացի Ռօպ-էնսօն
տոքթօրը որ ի վաղուց հրատարակած
Մէտիքալ (.) յօդուածներովը Արեւելի
ընթերցողաց գլուխը կուռեցնէ . անց-
եալները դարձեալ իւր խելապատա-
կէն շատ վեր, չը տեսած և չուած
խնդրոյ մը վրայ ճառելով վճիռներ
կարձակէր, անշուշտ կարծելով որ գը-
րած թերթին նոյն երեսն անպատաս-
խանատու է :— պահ մը մենք ալ ընդու-
նինք թէ այնպէս է . հապա իւր երե-
սը . . . կարծեմք բաւականէն աւելի
հաստ ըլլալու է ըսելու համար թէ՛
Անկլիոյ բժշկական դպրոցներն երկու
տարիէ ի վեր է որ փոքր ինչ կարգի
մտած են :— Լըջաբար այսպէս խօսողին
Տօքթօր տիտղոսն աւելորդ ըլլալով,
պարոն Ռօպէնսօնը կը խրատենք որ կօ-
շիկէ վեր ելնելով իւր սորվիլն ու
գիտնալն անկարելի խնդրոց նկատ-
մամբ յօդուածներ մրօտելէ ետ կենայ
որ ուրիշ ազգաց առջև գոնէ Հայ բը-
ժիշկներու պատիւը չաղարտի :

Առայժմ կեցի բարով . . — ա՛հ,
տես, պիտի մոռնայի, բարեկամիս

մին աղջիկ զաւակ մը ունենալ կուզէ,
ձեր ուսուցած միջոցը միտքէս ելաւ
խնդրեմ երկասողիւ մը գիտցունեք :

ԾՈՎ ԵՒ ՍԻՐՏ

Ծո՛վ մըրըրկեալ սիրեմ զբեզ
Կապոյտ ալիքդ ալ դէզ ի դէզ
Սիրեմ նայիլ ես միշտ անյադ-
Խորերուդ սեւ սեւ անյատակ :

Երբ պլպլան լուսնակն ու աստղեր
Սիրեմ շրջիլ յափանցդ ի վեր,
Լսել մրմունջդ խորհրդաւոր,
Ձերդ մայրենի քաղցրիկ օրօր :

Դու մերթ կոչես փոթորկալոյզ
Սիրակարօտ անտէր հոգւոյս,
Թողուլ հիւզակն իմսեւ ու մութ
Դիտել կոհակդ քո կոյտ ի կոյտ :

Թէ բքաբեր հողմոց փչմամբ
Գոռաս, եռաս կատաղութեամբ,
Թէ հանդարտ ես կը նմանիս
Սիրող սրտի ո՛հ իմ սրտիս :

Երբեմն խաղաղ պայծառ յստակ
Յոյց տալ կամիս սրտիդ յատակ,
Երբեմն վէտ վէտ քո ջինջ ալիք
Ձեփիւռներու են խաղալիկ :

Ա՛հ սրտիկս ալ ալեւացդ նման
Մերթ յոյժ խաղաղ լուռ ի զմայլման,
Իսկ մերթ յուզեալ դառն հառաչմամբ
Հեծէ, կոծէ, գոռա զերդ ամպ :

Ինչպէս մորրիկը, հողմեր սաստիկ
Կ'աշտարակեն բզբօ ալիք
Այսպէս վշտով ընկճած սրտեր
Միշտ կը գիմեն յաստեղս ի վեր :

Ո՛վ ծով անհուն խորհրդաւոր
Պատկեր հոգւոյս իմ սգաւոր,
Ո՛րչափ դանձեր քո ծոց մթին
Անյայտ փառքով ծածկեալ դնին :

Այսպէս և մեր սրտերուն մէջ
Կան ընդ մոխրով կայծեր անչէջ,
Քանի տենչանք քանի իղձեր
Սուրբ զգածմունք ա՛հ յոյս և սէր :

1887 Նոյ. 24
Ի Սամաթիա

Տիգրան Գ. Դանիէեան
Աշ. Սահակեան վարժարանի

ՎԵՊ
ԹԱՌԱՄԵԱԼ ՓՈԽՆՋՆ
Բ.

Պ կրօնէյ հասկցաւ զայս ամէնն :
Եյն Լուիզ զոր աշխարհն սիրած էր, հօ-
յաքոյր Լուիզնն էր : Տիկին տըլա
Ռաթէ փոխած և ուսմկացուցած էր
նորա անունն, լատիշոյնս յարմարցնե-
լու համար, զայն այն դէրին ում մատ-
նուած էր : Տոմն առաջին անգամ կը
կարդացուէր, մնացած էր փունջին
մէջ զոր ծերունի օրիորդն պահած էր
իբր պատկերն իւր անծանօթ սիրոյն և
իւր անդառնալի յոյսերուն :

Ի ծուկն իջած էր նորա առաջ, և
ձեռքերէն բռնելով .

— Լուիզ, ըսաւ, ճշմարիտ է՞ր, Կը
սիրէիք զիս ինչպէս ես կը սիրէի զձեզ
Աղէտք մը հեռացուց ի մէնջ այն եր-
ջանկութիւնն ում կը գիմէինք երկուքս
ալ համաչափ քայլերով, և մենէ իւ-
րաքանչիւրն իւր խաբուով երազին
սուգը կրեց : Երեսուն տարի շարունակ
միւսնոյն նեղութիւնն կրեցինք, միւս-
նոյն վերքը կրեցինք սրտերնուս վրայ :

Լուիզ, ճակատագրոյն քմահա-
ճոյքներն մեզ համար անգութ եղած
են : Եթէ առաւօտն և կէս օրն կոր-
սուած են, երեկոյն մեզ կը մնայ, ի
միասին կրնանք ծերանալ : Ի՞նչ կըսեմ
Տակաւին երիտասարդ ենք քանի որ
մեր սէրը պահած է իւր բովանդակ
թարմութիւնն, հակառակ տարիքի
հարուածոց : Տեսէ՛ք, երիտասարդու-
թեան ողջոյն գեղեցկութիւնն չէ՛ պա-
հած :

Կըցուցնէր օրիորդին դէմքը որ
ուրախութենէ և երջանկութենէ ճա-
ճանչաւէտ, կը թուէր լինել կերպա-
րանափոխեալ, իւր աչերն անսովոր
փայլ մ'ունէին, գարունն էր որ կը
վերածնէր եղանակաց ետեւէն :

Օրիորդ փոխադարձաբար կը դի-
տէր զայն գորովանօք :

— Աստուած իմ, միմեջեց, անար-
դար էի երբ կը գանգատէի, չէի կան-
խատեսեր թէ՛ նմանօրինակ շահ մը
վերապահեալ էր ինձ :

— Մաթիլտ, յարեց Պ. Կրօնէյ իւր
խօսքը օրիորդին ուղղելով, զայն ձեր
հօրաքոյրը կը կոչէիք, այժմ ևս զիս
ձեր հօրեղբայրն պիտի նկատէք և այ-

սու իրաւունք պիտի տաք ինձ որպէս զի ձեր յուսոց իրականացման համար աշխատիմ : Ընկերանալով նորա հետ , իւր բարեսիրտութեան նմանելու պարտաւորութիւն մը կը դնեմ իմ վրայ , իմ երջանկութիւնս պէտք չէ որ անձնական լինի , նա՛ պիտի արձակէ իւր ճառագայթներն իմ շուրջն :

ԼՍԻԻ ՔՕԼԼԱ
Թարգ. Յ. Արիւստի

ԳԱԹԻԼ ՊԻՐ ՄԱՇՈՒՔԷ

Թրիէսթէտէ վազը Գրէտի-Օսթրո-Օնկրուազ նամ պանգանըն իբրինճի սանտըքեարը Մ. Անրիգօ Մօզերիգ վազթիյլէ մաշուքէսի պուլունան օն սէքիզ եաշընտա Մարիա Րիպօ տիքիշճի գըզ թարափընտան տալէթ օլընարաք , էօյլէնտէն իքի սաաթ սօղրա մէզպուրէնին խանէսինէ կիտէր :

Րիգօ պիզզաթ մաշուքէնա գաբըյը աշըպ օտասընա ալտըղընը միւթէագիպ , գաբը գաբոնմասը իլէ պիր շամաթա վէ իւշ տէֆա րէվօլլէր բաթլամասը իշիթիլի : Իքի իւշ տագըգա կէշտիքտէն սօղրա Մարիա Րիպօ՝ եինէ մէզքիւր պանգատա իւշիւնճիւ սանտըքեար պուլունան Վիթօրիօ Մաֆէյ իսմինտէ 22 եաշընտա պիր տէլիգանլը իլէ օտասընտան չըգըպ աճէլէ նէրտիվէնտէն էնիպնապէտիտ օլուրլար :

Մաֆէյ էվտէն չըգտըքտան սօղրա , Րիպօ իլէ պիրիլիտէ , բօլիս տալիքէսինէ կիտիպ խապէր վէրիւր քի Րիֆագաթընտա պուլունան կէնճ գըզըն օտասընտա պիր սուի գաստ վուգու պուլմուշ տըր :

Բօլիս մուվագգաթէն մէրգուվարը թէվգիֆ իլէ թահգըգաթը էվէլիյէտէ Մարիա Րիպօնուն իգրարլարը իւզէրինէ , իքիսինին տալիս ճանի օլտըզլարը մէյտանէ չըգարագ մահպէսխանէյի ումուվիտէ կէօնտէրիվիլէր :

Ճինայէթին վուգու պուլտուղու օտանա կիրիլտիքտէ , գաբընըն արգաբնտա , գան իշինտէ միւլէմմա մագթուլուն ճէսէտինի եէրէ սէրիլի պուլմուշար . պիչարէնին պօղազընտա իւշ առէտ պէօեիւք ճէրիհա աշըլը իմիշ վէ սաղ էլինտէ թութմըլ օլտըղը րէվօլլէրտէն էվէլա պիր սուի գաստ օլտըղը գանն օլունմուշ իսէտէ , նաշը

սըրթ իւթիւ չէվրիլտիքտէ , պիր ուսթուրա պուլունարաք մատտէնին պիր ճինաեթ իտուկի անլաշըլմըտըր Ֆիլվազը , հէգիմլէր մագթուլուն ճէսէտի իւզէրինտէ իւշ րէվօլլէր եարասընտան մատէ իքիտէ պըչաք եարասը պուլմուշար . վէ օտա թահարրի օլունտուքտա , պիրիսի գանլը օլարաք իքի պըչաք պիր տէ եիւք սանտըղը պուլունմուշ : Կէօրիւնիւր քի ճանիլէր , մագթուլուն նաշընը բարչալանեարաք մէզքիւր սանտըղա վազիլէ պիր էճնէպի մէմլէքէթինէ կէօնտէրմէք նիսէթին իմիշլէր , ֆագաթ էվին իշինտէ վուգու պուլան շամաթա սէպէպի իլէ պուլ նիլէթլէրինտէն վազ կէշմիշ օյմալըտըրլար :

Մեր Սրժանայարգ բարեկամներէ մին , Վիգգոր Շէրբիւիէի Արզու և Գամպէր անուն Արևելեան մի վէպը թարգմանելով մեզ զրկած է ի հրատարակութիւն :

ԱՐՁՈՒ ԵՒ ԳԱՄԲԷՐ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՌԱՊՊԷԼ

Ատենօք Սաատի անուն Մօլլայ մը կար որոյ աղջիկը Արզու կը կոչուէր : Նէ հուրրիի մը բոլոր շնորհքն ու հրապօրն ունէր , և զեփիւններէ տատանեալ երիտասարդ նոճիի մը նման բարձր և ծփուն հասակ մ'ունէր , այնպիսի ալապաստեայ մարմին մը զոր Վրաստան երբէք չէ տեսած և որ Կիւլիստանի բոլոր անուշահոտութիւնքը կը բուրէր , այնպիսի թափանցիկ այտեր որոցմէ կարի ճշդութեամբ կարելի էր նշմարել իւր մարգարտանման ակռայները և վարդներանգ լեզուն :

Փոքր գլուխներու և երկայն ու նիհար դիմաց վրայ Արաբիայի կանանց մեծագոյն մասը կը կրեն շատ խիտ յօնքեր և այնպիսի մեծ աչեր որ անցորդը կըսէ իրենց . « ա՛հ , փակեցէք ձեր այդ աչերը , որոցմէ կարելի է դուսդայ ձեր ամբողջ մարմինը » Արզու , հուրիներու նման , նուրբ և Դամասկոսի սուսերաց պէս կամարաձև յօնքեր ունէր . իւր թաւապատ աչերը ճեղքուած էին նուշերու պէս : Աչացը բերերն էին որ կը ժպտէին և իւր հայեացքներ մեզ յիշեցնել կուտային այն լուսափողփող շառաւիղները զորս կը

գծեն թռչող աստղունք : Մետաքսէ աւելի բարակ մազերը սպիտակ տմպերէն թափանցող արեգական ճառագայթից հոգեղմայլ գոյներն ունէին : Արզուի աննման ձայնը այս աշխարհի անծանօթ էակներու քաղցրահնչիւն ձայնը ենթադրել կուտայի մեզ և երազել կուտայր երկնային անճառ վայելքները : Նէրա բարակ և նուրբ մատները կը գեղեցկացնէին ինչ որ կը շօշափէին , թառամեալ ծաղիկները կը կենդանացնէին , մեռեալ թռչունները կը յարուցանէին , և քնքոյլ ու փոքր ոտները չէին ծառայեր միայն քայլելու այլ սահելու . այսչափ բարեմասնութեանց վրայ , նէ որչափ գեղեցիկ տնչափ ալ զգայուն և փափկասիրտ էր , առանց անասունները խտրելու , բոլոր աշխարհիս բարեք կը բաղձար , բազում շնորհաց հետ առաւելագոյն գթութիւն ալ ունէր , և բոլոր Իսլամական առաքինութիւնք իրենց բոյնը նէրա սրտին մէջ դրած էին :

Գամբէր , երիտասարդ իշխան մը , « պէյլաուէ » մ'էր , Արզուի չափ կատարեալ , շատ սիրուն պատանի մը , որչափ դէմքով գեղեցիկ այնչափ ալ հարուստ , պերճ և սիգաճէմ քալուածքով և մանաւանդ գառան մը պէս հեղահամբոյր , և սուրբի կամ « էվլիաշի » մը պէս իմաստուն և մաքրաբարոյ էր իւր կենաց մէջ : Ուր գամբէր տեսած էր զԱրզու , Պատմութիւնը չըսէր ատիկայ : Գամբէր տեսած էր զԱրզուն , և առաջին տեսութիւնը բաւ եղած էր զնէ սիրելու , և երկրորդ տեսութիւնը՝ միջնորդ մ'անկէ սիրուելու :

Ծերունի մօլլան , բազում կնիկներէ այրի մնացած , կը բնակէր վաղեմի « գօնաքի » մը մէջ որ քառակուսի բերդով մը չըջապատուած էր : Իւր դուստրը այդ բերդին մէջ կը բնակէր , ընդ պահպանութեամբ նաժշտի մ'որ բաւական հասուն , աղատախօս չարաբարոյ էր և տեղեակ մի քանի հմայական արհեստներու : Ասիկայ տակաւին կոյս էր տոկալով իւր մարմնոյ ֆիզիքական պիտոյից զրգումն , և օրուան մէջ տասն անգամ ի ծածուկ կը հառաչէր մի քանի հաճոյից համար զոր չէր ճաշակած :

Արզու մինչև վերջ շատ գոհ էր

ատոր տաժաժ խնամքներէն և գորովէն: Ներողամիտ գտնուելով քաղցրահաճոյ մեղկութեանց՝ նաժիշտը ամենայն սիրով ինքզինքը նուիրած էր ծառայելու ու օգնելու Ներա սիրաբանութեանց մէջ: Բայց սատանան գործին մէջ խառնուելով, — զի չըկայ բան մը որ այնքան սատանայական լինի որքան այնպիսի կնոջ մը սիրտը որ ոչ ոմ գրաւած է և որ յուսարով թափուր մնացած և ծերացած է, խաբէութեանց մէջ: — Իսկոյն կատաղի կրքէ մը բորբոքելով՝ դէպ յերկտասարդ իշխանն մասնաւոր սէր մը ունեցաւ և առ իւր բանտարկեալ կոյսն մահացու նախանձ մը, անողորք քան ուշակալ ատելութիւն մը, նաժիշտի յատուկ ատելութիւն մը յղացաւ: Բանսարկութիւնք, պատրանք, զրպարտութիւն, կեղծաւորութիւն, ամենայն ինչ լաւ երեցաւ այդ ժանտ և կատաղի կնոջ անջատելու համար Արզուն «պէյզատէ էն» զոր կը պաշտէր և որոյ էր երբեմն կը սիրէր գովել չնորհքն ու առաքինութիւնը: — Ո՛հ, իւր մասին որչափ խաբուեր ենք, կըսէր կուսին: Ես անոր քու աչքովդ կը նայէի: Աւա՛ղ, որչափ հաշիւէն հեռացեր ենք: Ատիկայ դատարկապորտ և ցոփակեայ ստահակ մ'է և անճաշակ իւր հաճոյից ընտրութեանը մէջ:»

Այս ըսելէ վերջը կախարդ և պառաւ կիներ վարձելով կը ներմուծէր զանոնք Արզունի մօտ և որոնք Արզունի կը հաստատուէին իւր ստայօգ մեքենայութիւնները իրենց թունաւորիչ պատմութիւններով: Ասոնցմէ զատ վարձեց նաև, երկտասարդ իշխանազունին տարիքով և հասակով, ուրիշ երկտասարդ սրիկայ մ'որ Գամբէրի պէս հագուած շքուած՝ անոր քայլուածքն ու բոլոր շարժումներն իւրացնելով, պոռնիկ կանանց հետ անդադար «գօնաքին» բոլորտիքը կը շրջէր. և հէգ կոյսն, իւր բերդին բարձրէն դիտելով անոնց խայտառակ և զզուանք ազդող զբօսանքը, իւր տեսածին ու լսածին չէր ուզեր հաւատալ և չը հաւատացաւ, Նէ միշտ կը սիրէր, և իւր սիրոյ մէջ յամառ մնացած էր. Նէ միայն սիրող սրտի մը տկարութիւնները չունէր, այլ նաև բոլոր յամառութիւնը:

— Ամեն իսլամի ատելի եղող այդ

մարդը կը սիրես դու տակաւին, կը գոչէր նաժիշտը ատամուկը կրճտելով և երկու ձեռքերը կողիցը վրայ դրած:

— Ինչ կուզես, ատի իմ բաղդս, իմ ճակատագիրս, իմ «գըսմէթս» է:

— Գամբէր «ճէհէնէմի» դատապարտեալ մ'է:

— Ես ալ կուզեմ իրեն հետ դատապարտեալ ըլլալ:

— Դու հուրի մ'ես ինչպէս քու աչերդ ու սիրտդ կրցին խոնարհիլ մինչև այդպիսի ոչինչ մարդու մը:

— Գամբէր ինձ համար հրեշտակ մ'է:

— Ո՛հ, խնտալու բան, և քու յիմարութիւնդ որպիսի տառապանքներ կը պատրաստէ քեզ:

— Կը սիրեմ զինքը:

— Ամուսնանալէ յետոյ իւր սիրտը քեզ չը պիտի ըլլայ այլևս:

— Հոգս չէ:

— Բոլոր քաղքին բերանն ինչալով ծաղր ու ծանակ պիտի ըլլաս:

(Շարունակել)

ԻՍԻՄ ՍՈՒԱՐԷՍԻ

Բէնչէմպիհ ագչամը, պիղիմ վիչէն աղա, տողրու եօլտա իշրէթ սաթան պագալ տիւքեանընը պիրինտէն ագչամ զըտասընը ուլտուրտուքտան սօղրա, սաաթ կիճէ պիր պուչուգ գաւարլարընտա, թրամվայա պինտի, բանկալթիտէ էվինէ կիթտի:

Գաբըտան իշերի կիրտիղինտէ էհլի Մարիճա տուտու գարըլաեարաք, թէլաշ իլէ տէտի:

— Եօգարը չըգմա վիչէն աղա...

— Նէ վար, կէչէն կիւնքի մուպաչը մը կէլտի:

— Եօք ճանըմ կղեմէս պարապար կէլտին տէ պիր թագըմ շէյլէր վար ալընաճաք ալասըն:

— Եարըն օլտուն, չիմտի ագչամ եհմէյի վագթը պու գատար աճէլէ...

— Գա ճանըմ նասըլ աղնասաեըմ, պու կէճէեէ լազըմ օլան շէյլէր տիր հէր:

— Մարիճա տուտու արապճա սէյլէեօրսուն, պէն պիր շէյ աղնամաեօրում:

— Պու ագչամ պիղիմ վիղթօրուն

իսմի տիր աղնատըն. միսաֆիրլէր կէլէճէք շէյ օլաճագ:

— Պէ ճանըմ, իքի եաշընտա շօճուղուն իսմինէ գիմ կէլէճէք, վաղ կէչ տէ շու կղմեսէ սէյլէ եհմէյի հազըր էթսին:

— Ձըլտըրտըն վիչէն աղա, Աւիկլէր, Ռօքոս աղալար, Էֆիմի տուտունուն թագըմը, շէյ, բիւթիւն կիւնտիւղտէն հապէր էթտիլէր քի վիքթօրուն իսմինէ կէլէճէլիլ տէյի:

— Էյ պունու չիմտի մի սէյլէրլէր:

— Նէ եաբայըմ, պէնտէ պիլմէզ իտիմ քի պու կիւն Սէն-Վիքթօր տըր տէյի. սապահլայըն պիղիմ վարդապետ կէլտի օ սէյլէտի:

— Հայ սաղլըք սէլամէթլէ սէյլէեէ իտի, էյ չիմտի Նէ լազըմ պագալըմ:

— Ձայ իշին պիր օգկա Պիսքուի. իւշ եըլտըլը պիր շիշէ գօնեաք, գարթ լիրտեա վէրիեօրլար, ալտանըպ օթուղ գուրուչա ալմաեասըն:

— Թէշէքքիւր էտէրիմ վէրտիղին էգօնօմի տէրսինտէն տօլաեը, պաչգա Նէ լազըմ:

— Եիւզ տիրէմ չայ:

— Ձայնիք մի աչաճաղըզ:

— Էն ազը եիրմի քիշիտէն զիեատէ ատամ կէլէճէք անճաք էլվէրի, հէմ տըթարսա աթըլմաղ եա:

— Էյլէ եա տահա պաչկա...

— Գէօշտէքի էղաճըտան իքի թիւրլիւ պիրէր օգկա իքսիր ալ... եա տահա կուլթօլու օլուր, պիր շիշէ Գիւրասօյուլա պիր շիշէ Անիղէթ ալ:

— Սըբարըլարընը սօֆրատա էթսէն տէ հէմ եհմէք եհսէք հէմ տէ պիրէր պիրէր եաղսամ օլմա՛ղ մը, տողրուսու տէմինտէն պէրի տիր ալլուտա տօնտում:

— Սըմարլաեաճագ շօք պիր շէյ գալմատը, պիր օգկա Ֆրույի կլասէ, Պիր գաշ օգկա էյի էլմա, պիր իքի օգկայ արմուտ, 40—50 բօրթուգալ, իքի կալօն էյի սիեաճ շարապ, բագըմը վար տըր, բագը իստէմէզ, պիր օգկա ժանպօն, պիր օգկա էյի Սալամի, ամա պունլարը տողրաթ...

— Ժանպօն Սալամիլի Նէ եաբաճաքսըն:

— Սապահա գարըլ պիր շէրէզ թագըմը չըգարմասըն:

— Եօյլէ եա . . .

— Պիր իբի օգկայ էյի լիգօրինօզ ալ, պիր օգկա գատար կրավիէրա բէնիբի իբի թապաք էքմէք քատա. յըֆը, եա տէօրթ պէշ օգկալըք պիր թէքսի բադլալա, իբի օգկա Գայմաք պիրտէ տօղլու եօլտա քի լօգանթա. լարա պիր կէօզ կէզտիր տէ պաք է. յէր հազրը գըզարըլըք եա խաչան. մըշ պիր հինտ թավուղու պուլուրսան ալ, պաք ունուտաճաքտըմ պիր շիշէ գօնեաք հանկը՝ պիրինէ էլվէրէճէք սէն գօնեաղը իբի շիշէ ալ պիր օգկա սիւթ լաղըմ քի պէլքի չայը սիւթլիւ իշէն պուլունուր, պիրտէ իբի օգկա գատար շու չայ իշին տէօրթ քէօշէ գէսիլմիշ շէքէրտէն ալ . . .

Վիշէն աղա ասլա ճէվապ վէրմէ. տէն. պաշլատը նէրտիպանտէն եօ. քարը չըքմաղա.

— Նէրէնէ կիտէեօրսուն . . .

— Եէմէք օտապընա, կղեմէսէ սէօյ. լէ եէմէյի վէրսին :

— Էյ պու ալընաճաք շէլլէրի գիմ ալաճաք :

— Գիմ ալըրսա ալսըն, սըմարլա. եաճաք չօք պիր շէյ գալմատը հէ. . .

— Չըլտըրտըն՝ վիշէն աղա, միսա. ֆիրլէր շիմտի նէրտէ իսէ կէլիլէր :

— Էյ նէ՝ եաբայըմ, բարասընը վէրէյիմ պիրինի պուլ կիթսին իստէ. տիղինի ալսըն կէլսին :

— Գա ճանըմ սէնտէն պաշկա գիմ՝ եաբապիլիր պունու :

— Պէն կիտէրսէմ եարըն սապահա գարչը անճաք կէլէ պիլիրիմ :

Նէյէ . . .

— Պու հէր տէտիքլէրինի ալմադ. իշին թամ պիր կիւն լաղըմ :

— Էյ շիմտի նէ եաբայըմ :

— Եէմէք եէեէլիմ. աճըքտան պա. եըլլեօրում :

— Էյ աման վիշէն աղա էյլէնճէյէ չըքմա, գա կէլիրլէրսէ օնէ՝ այըպ շէյ օլաճաք :

— Նէյէ անըպ օլաճաք կէլէն մի. սաֆիրէ պիրէր գահվէ իգըրամ էտէր. սին, աֆ էտէրսինիզ եապըքըլ իսիմ սուարէսի իտէմէյիզ տէրսին :

— Շունուն էթտիյի լաղըրտըքա պաք, էյ պիզ եասըմըքըլ :

— Նէյէ՝ եասըլ տէեիլիզ տահա օն սէնէ օլմատը վալիտէն էօլէլի, բահ.

մէթ օլտուն ճանընա, օնէ գատըն գարըքերտը :

— Պու. իլըրսըմըն արասընտա սէն. տէ մայթապա չըգմա վիշէն աղա :

— Պէնտէ սանա իշտէ շագատըզ սէօյլէհիմ քի օ սէնին տէտիքլէրինի հէքսինի ալաեղմ տէսէմ օն լիւա եէ. թիշմէզ պիլիեօրմուսըն, հայտէ բա. րաեը տա պրրագալըմ, պէնիմ քէնտի պիլտիյիմ կիպի եալընըզ լաղըմ օլանը ալաեղմ տէսէմ, եինէ կէճէնին սաաթ եէտիսինտէ անճաք եէթիլիր :

— Էյ շիմտի նէ եաբայըմ :

— Նէ եաբաճաղըզ, եէմէյի եէ. տիքտէն սօղրա, պու ագչամ կէլէճէք միսաֆիրլէրէ կղեմէսի կէօնտէրիլ, տէսին քի պիր մանիլէրի զուհուր էթ. տի պու ագչամ իսիմ սուարէսի օլ. մաեաճաք աֆ էտէրլէր :

— Էյ պուլտուն, եարըն ագչամ պուեուրսունըր տէսին :

— Սապըն հա՛. պէն պու թէտ. պիրի անճաք պուլտում. պիր սուարէ իշին լաղըմ օլանըն եարըսընը ալաեղմ տէսէն կէնէ պէշ լիւա կիտէր. պու սէնէյի՝ Սէն-Վիգթօրա տուվա իտէրէք կէլիրիլիզ տէ, իշալահ կէլէճէք սէ. նէ օրթալըք կէնիլլէնիւր տէ կիւզէլպիր իսիմ սուարէսի եաբարըզ :

Մարիճա տուտու խահ նա խահ իգ. նա օլարաք պու սէնէ իսիմ սուարէ. սի վէրմէքտէն սարֆը նաղար էյ. լէտի :

ԳԼԹՐԻԶՄ

Էվէլի կիւն միւսիւ Զ . . . Մատամ Գ . . . աթիտէքի մաալտէ պիր մէք. թուպ կէօնտէրմիշ տիր :

Մատամ . . .

Էկէր պու քէրրէ տալի պէնտէ. նիղէ մէրհամէթ էթմէզսէնիզ, օն պէշ կիւնէ տէկին էօլմէեէ պիր չարէ ա. րաեաճաղըմ :

Մատամ Գ . . . մէքթուպու օգու. տուգտան սօղրա զիյրինէ՝ աթիտէ իբի աթթըրը իլալէ էտիպ կէրի կէօնտէրտի. Միւսիւ :

— Գէօրիւ մէմուրլարը իլէ կէօ. րի շիւն. 15 կիւն սիւրմէզ սիզտէ միւ. րատընըզ էրէրսինիզ, պէնտէ սիզին պու պիլիմսիզ թաագիպինիզտէն գուրթուլուրււմ :

..

Բէնչէնպիհ կիճէսի, ահալի՝ Նուվօ թէաթըրը Թրանսէտէն չըքտըգլարը սը. րատա գարընըն տըշարըսընտա սըրա իլէ տիզիլէն միւսիւլէրտէն իբի կէնճ միւսիւլէր մապէյնինտէ, աթիտէքի միւքեալէմէ կէզմէքտէ իտի :

— Միւսիւ վէնսան, կիյտիղին չա. քէթ պու սօղուք հալալար իշին բէք հաֆիֆ տիւշմիւշ :

— Ալթտան տէօրթ ֆանէլա կիյմի. շիմ մօնշէն :

— Տէօրթ՝ ֆանէլա. տէմէք քի կիճէլէրի եաթաղա կիրիւսէն, իւստիւ. նէ եօրկան ալմազսըն, սէն կէլ տէօրթ ֆանէլանըն իւշիւնիւ թէնգիլ էթտէ, իւստիւնտէն պիր բալթօ կիյին :

— Պէնտէ օնու չօգ տիւշիւնտիւմ ամա իւշ ֆանէլա սաթթըշըլըա՝ պիր թիւրլիւ պիր բալթօ ալընմայօր :

Կէլէն բաղար կիւնիւ սապահը տօղլու եօլտա Սէն Մարի գիլիսէսի գաբըսը տըշարըսընտա, սըրա իլէ տիզիլէն միւսիւլէրտէն պիրի, օարա եանընտան կէլէն՝ զայէթ գօքէթ մատմազէլին պիրինէ տէտի :

— Մատմազէլ, քիլիսէնին ճէնէթ եօլու օլտուղունա իշտէ պու կիւն ի. նանտըմ, շիւնքի պիր մէլէք կիպի չըք. տընըզ օնտան :

— Պէն տէ տիւնեանըն շէյթանլա. րըլա տօլու օլտուղունա ինանտըմ ճէվապ վէրտի մատմազէլ, շիւնքի քի. լիսէտէն չըքար չըքմազ էթրաֆըմը սարըքօրլար :

Ի Խ Թ Ա Ր

Ղազէթամըզըն սէնէլիկ ապօնըման զէմանը եաքընտա իսիթամ պուլաճա. ղընտան, կէրէք տաչրա վէ կէրէք պուրա ապօնէլէրիմիզտէն՝ շիմտիյէ գատար ապօնէ պէտէլինի վէրմէյէն. լէրէ բէճա իտէրիզ, պիրան էվէլ ապօնէ պէտէլինի կէօնտէրիպ մագ. պուլլարընը ալսզ իթմէկէ հիւմէթ էթ. սինլէր :

ՏԱՐԵՑՈՅՑ ԽԻԿԱՐԻ

Պարոնեան էֆէնտիի սոյն հրահան. գիշ և զուարճալի Տարեգուշակ (Գա. զամիա) տետըրը կը ծախուի ամեն գը. րավաճառաց քով ի գին 50 բարա :

Շատ առնողներու համար զեղջ. կեդրոնատեղին է Կ. Պօլիս Մէհմետ բաշա խան թիւ 18 :

Վ Ի Ե Ն Ն Ա
ՀԱՐԻԳԸ ՔԵՊԻՐԻ

Ա. Կ. Ֆրանկա Նոյեմբերին 25-ին կէճե-
տի Վիլնիւսում Մ. Ճօն Գարլ Գունգրմի-
տին պէյազ չամաչրոտ միւլիէալի քաղ-
րիգ աի քէպիրինտէ պիր հարիգ զուհարկյէ,
թուլումայաճըլարն իրաւամթընս բաղմէն,
աթէշ սէօնաիւրիւլմէմիշ, վէ Փապրիգա
իլէ մէնուպաթը իւշ սաթիւս միւլիէթէրէք
օլմուշ տըր : Եւլընիւր իւթ գաթտա պու-
լունան գաւորն վէ էրքէթէրէ մախուս 1630
տուգինա չամաչըր թաղէր կիւնպէլա գուր-
թարըմիշ տըր :

Շու սըրաւա էքմէթէրինս էն մահրում
գալան պիշարէ ամէլէյէ եսրաթմ իթմէք
լազըմ կէլտիկինտէն , գուրթարըլան թա-
ղըմարտան պիր մըգտարընն վաթօրը մախ-
սուս իլէ Տ րաւաւտէթտէ Տ նումէօլու
կիւմիւլիւ խանընտա «ՎԱՐԻՆ ՀԱՐԻԳ
ՏԻՐ ՄՕՆԱՐՀԻ» մաղազարնա կէօնտէ-
րիմէսի , վէ պիր աի էվիլ տիքմէք Փիյ-
աթըլա սաթիւրըմասը Կարալաշարըրը-
լը տըր : Բաղպէթիւլ էհալիլ պու էեա-
տէն սաթըն ալմասը թաղսիլէ օլմուշ ,
չիւնքի պուշարտան սաթըն ալնիւրը
թաղտիրտէ , գաւորն իէ էքէք էրէ մախ-
սուս օլարազ , հէմ հիշ պահարնտա զու-
լէթ նէփիս մալ ալ չաճագ , վէ հէմ տէ
չիմաթիլէք էքմէթէրինտէն մահրում օլան
պէշարէ ամէլէյէ էթմէք թէտարիք իթմի :

պուլունանագ տըր :
ՍԱԹԸՅԱ ԳՕՆՈՒԱՆ
ՊԵՅԱԶ ԶԱՄԱՇԸՐ ԹԱԿԵՄԼԱՐԸ

ԷՐԲԵԲԼԷՐ ԻԶԻՆ
470 տուգինա կէօմէք
Ղայէթ Փինօ Ինկիլիզ գալիգ գումա-
շընտան կիւթիւ տէօրթ գաթըր , պղաղը
վէ գօլու խթնիլն էօչիւտէ հազըր կէօմ-
լիքէր :
Պէհէրի 16 զուրուշ տու գինտա 190 զը
տըր :
ԳԱՏԸՆԼԱՐ ԻԶԻՆ
250 տուգինա կէօմէք
Ղայէթ Փինօ Ինկիլիզ գալիգ գումա-
շընտան , Սիւիս սիւզէնիլիլէ միւ էյյէն
հազըր կէօմէք էր :
Պէհէրի 11 զուրուշ վէ տուգինա 128
զուրուշ :

Սիւիս սիւզէնիլիլէ պուտան պոյա միւ-
զէյյէն զայէթ Փինօ Ինկիլիզ գալիգ գումա-
շընտան , գաւորնար իչիւն տարաթ ու
թէզեինթ օլաճագ մէրթէպէտէ գամիլզօլ-
լար պէհէրի 16 զուրուշ վէ տուգինա 190
զուրուշ :

Ալլուս վէ գաւորիլ իլէ զաեթթ միւ-
զէյյէն չօ հատան գաւորնար իչիւն ժիւ-
թօնլար պէհէրի 25 զուրուշ վէ օնտան եօ-
գարը :

Սիւզէնի իլէ կիւզէլէ իչէնմիլ գաւորն-
լարա մախուս կէճէլիք կէօմէք պէհէրի
25 զուրուշ վէ օնտան եօգարը :

Ղաեթթ կիւզիլ իչէնմիլ գաւորնար ի-
չիւն բանթալիւլար պէհէրի 11 զուրուշ վէ
օնտան եօգարը :

Էրքէթէր իչիւն զայէթ ինճէ եարըմ
տիլիլէ պէհէրի 10 զուրուշ վէ օնտան եօ-
գարը :

Գաւորնար իչիւն Փանէլա կէօմէք ու-
զուշ վէ գրսա գըլըք չօրազ , վէ սյագ
ղապըլը վէ սաթիլէ միւնասիպ Փիյաթտա-
թալրատան օլունան սըթարըլար պէ-
տէլիլին իրսալի , եախտ հէվալէ իլէ իճ-
րա պուշըր :

Տէրաւաւթտէ , Իտալի Մախսուէ
գաւորնարտա , վէ Սէլման/ա բօթախանէ-
սի եաւընտա կիւմիւլիւ խանընտա Նօ Տօէ
«ՎԱՐԻՆ ՀԱՐԻԳ ԶԻՐ ՄՕՆԱՐՀԻ» մաղազ-
արնա միւրաճաթ օլունմասը :

— 108 —

Բժիշկը կմախքն փայտէ սնտուկի մը մէջ
դնելէ յետոյ պատրաստուեցան մեկնիլ . ոս-
տիկանապետը վերջին անգամ զիս մէկ կողմ
տանելով ըսաւ :

— Պարոն , քոյրդ կաղաչէ որ վերջին ուն-
կնդրութիւն մը շնորհք իրեն :

— Ես այս աշխարհի վրայ , ալ քոյր չունիմ
պատասխանեցի :

Ոստիկանապետը այս կտրուկ պատասխա-
նես հասկցաւ որ ունէ աղաչանք օգուտ մը
չը պիտի ընեն , պատրաստուեցաւ մեկնելու :

— Խօսք մը ես տէր իմ ըսի :

— Խօսեցէք :

— Ուսկից գիտէիք թէ երախային դիակը
նոյն անկիւնն էր :

Ոստիկանապետը արգահատանօք ինձ նա-
յելէ յետոյ պատասխանեց :

— Ինքը խօստովանեցաւ :

Նոյն վայրկեանին կարծեցի թէ սուր սլաք
մը սրտիս մինչեւ խորը մխեցին :

Ոստիկանապետը մի քանի միթարական
խօսքեր թոթովելէ յետոյ , իւր մարդոցն հետ
մեկնեցաւ :

Հոս Բագարատ պատմութիւնը ընդհա-
տելով , գաւաթը Գարագայընի առջև քշեց եւ
ըսաւ :

— Ազնիւ ընկերդ իմ գինի լից սա բաժակս :

— 109 —

— Բայց այս անկարելի է , իմ քոյրս ինչ
յանցանքով կամբաստանեն :

— Որդեասպանութեան յանձանքով . . :

Այս յայտարարութեան վրայ մօրս սեն-
եակէն ահռելի ձայն մը ելաւ եւ ծանր մարմ-
նոյ մը գետին իյնալու թնթիւն մը լսուեցաւ :

Անմիջապէս ներս վազեցի . մայրս գետին
փռուած էր . նախ կարծեցի թէ նուաղած է ,
ափսոս պատրանացս , ալ չեր շնչեր հէգ մայրս :

— Ի սէր Աստուծոյ բժիշկ մը գոչեցի :

Ոստիկանապետը անմիջապէս ոստիկան
մը զրկելով բժիշկ մը կանչել տուաւ :

Բժիշկն իւր գննութիւնը կատարելէ յե-
տոյ , յայտարարեց թէ մեռած է :

Եթէ շանթ մը նոյն պահուն ոտքիս առ-
ջև իյնար , զիս չը պիտի չլացներ :

Գարագայընը եւ հայր Օսկան իրենց պա-
տուռն սեղանին վրայ թողած էին եւ հեւալով
մոտիկ կնէին այս սոսկալի պատմութիւն :

— Հապա քոյրդ ինչ եղաւ հարցուց Գա-
րագայըն :

Նոյն պահուն խենդի մը պէս էի չորս կող-
միս գտնուած առարկաները չէի տեսնար , ոս-
տիկանապետը իմ այս կացութեան օգուտ գա-
ղելով , զիս բժիշկին խնամոցը յանձնելով քոյրս
կառք մը փոխադրել կուտար որ սթափած եւ զիս
քովը չը տեսնելով , աղեխարշ ձայնով կը գոչեր :

ՌԻԵՏԻՍ ՊԵՏԼԷՐԵԱՆ

ՃԱՆՖԵՍՏԻ ՄՈՂԱԶԱՍԸ

Իսթանպուլտա չարշուրի քէպիրտէ
Սանտալ-պէտէսմէն սօգաղը Ն. 7

Իշպու մաղաղտտա, հէր նէվ
նէֆիս իբէքլի եանի սիեաճ կրօն
սաթէն տը լիօն, օթօման, ար-
միւ, ֆայլ ֆրանսէ, չիչէքլի
տամասէ, սաթրանճլը գատի-
ֆէ վէ սայիր ընէկլի գումաշ-
լար պուլունուր:

Թալիպ օլան ֆամիլեալա-
րըն միւրաճաթլարընտա, կէ-
րէք գումաշլարըն նէֆասէթի
վէ կէրէք էնվէնիեթի ճիհէ-
թիլլէ խօշնուտ օլաճագլարը
խասսէթէն պէեան օլընըր:

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵՑԱԻ

ԸՆԴՈՒՂԱԿ

0 1 Ա 8 Ո Յ 8

1 8 8 8

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ՊԵՏԼԷՐԵԱՆ

Կր պարունակէ բաց ի տոմարական գի-
տելիքներէ՝ ժամանակագրութիւնք — Աղիւ-
սակ դրամոց գլխաւոր աղգաց. — Ամա-
նունք. — Անունք Օսմ. կայսերաց. — Աւա-
գանի կ. յս. Պալատան. — Նախարարք Բ.
Դրան. — Մեծ պաշտօնատաք մայրաքաղա-
քիս. — Հրամանատարք բանակաց — Պետա-
կան խորհուրդ. — Արդարութեան և կրօն.
գործոց նախարարութիւն — Մարտատունք.
— Կուսակալք նահանգաց. — Պատրիարքունք
և Աղգապետք. — Օսմանեան դ. սպայք. —
Դեսպանք և հիւպատոսք օտար տէրու-
թեանց ի կոստանդնուպոլիս. — Վիճակա-
գրութիւն օսմանեան կառավարութեան. —
Հայ ազգի պաշտօնատարք և աստիճանա-
ւորք. — Հայրապետութիւն հայոց. — Նայիս-
կոպոսունք. — Աղգ. Կեդրոնական վարչու-
թիւն. — Յանձնաժողով. — Պաշտօնեայք պատ-
րիարքարանի. — Առաջնորդութիւնք Թուր-
քիոյ և թեմք. — Հովուութիւնք. — Մայրա-
վանք Թուրքիոյ. — Թաղօրայք Է. Պարտի-
Համագումար թաղօրէից. — Բարեգործ. և
կրթ. հաստատութիւնք. — Առաջնորդու-

թիւնք ի Ռուսաստան և այլն — Կայսերական
գերդաստան Ռուսիոյ. — Հայազգի աստի-
ճանաւորք և պաշտօնատարք Ռուսական
տէրութեան. — Նոյն, Պարսկական տէրու-
թեան — Նոյն, Եւր. և այլ տէրութեանց —
Հռովմէական հայ հասարակութիւն. — Բո-
ղքական հայ հասարակութիւն. — Յուդայ-
կրթական պաշտօնէից. — Դասատուք պե-
տական ուսումնարանաց. — Բժիշկ քաղաքա-
յին և զինուորական. — Փաստարանք. — Ա-
րուեստագետք. — Լրագիրք. — Հեռագրու-
թիւնք Թուրքիոյ և միջազգային. — Միջազ-
գային թղթատարութիւն. — Եւրոպական
նամակատունք. — Յամաք այլն թղթ. ասիա-
կան Թուրքիոյ. — Ժամ. նակացոյց Օսմ. Միջ-
թղթ. — Ա. գ. — Մ. նուցմունք:

Գինն է 3 դահեկան

Կեդրոնական ինք. Պաշտօնատեան գը-
րատուն, Յակոբեան խան թիւ 13

ՏՅԶԶ

6—3

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐՆ

ԱՆՏՕՆ ՍԱԳՈՒՆ

ԽՈՒՐԱԳԻՐ Գ. Մ. ՀԱՃԵԱՆ

— 106 —

— Ո՛հ Բագարատ, եղբայր իմ դո՛ւ ալ զիս
կը լքանես:

Զապանակէ մը մղուածի նման ցաթկելով
վազեցի կառքին քով, քոյր իմ քոյր իմ կարե-
լի բան չէ այս, դու անմեղ ես այնպէս չէ...

Թշուառը երեսները երկու ձեռացը մէջ
պահելով սկսաւ արտասուել:

— Ալ ամեն յոյս կորած էր ինձ համար ե-
րեսս մէկ կողմ դարցուցի աչքէս արտասուքը
ուղիսօրէն յորդել սկսաւ ոստիկանապետը զիս
տուն մտցուց և քոյրս բանտ տարին:

— Դժնդակ պատահար կմկմաց հայր Օս-
կան աչքին ծայրէն արտասուքի կաթիլ մը սըր-
բելով:

Սոսկալի տանջանաց մէջ անցուցի նոյն գի-
չերը մօրս դիակին գով, ահաբի տեսիլներ կը
ներկայանային անքուն աչացոս դէմ, Հերիքնա-
ղը կը տեսնէի դալկահար դէմքով որ արիւնոտ
ձեռներով անկերպարան բան մը կը դաղէր
փոքրիկ փոսի մը մէջ:

Վերջապէս առաւօտ եղաւ, մինակ էի տան
մէջ, ուստի դրան բանալին առնելով եկեղեցի
դացի իմաց տալու որ մի քանի քահանայ գան
և վերջին յուղարկաւորութեան պաշտօնը կա-
տարեն, երկար չը տեսեց այս արարողութիւն
ժամ մը վերջը գերեզմանատունէն բեկեալսըր-
տիւ տուն կը դառնայի ցիր և ցան մտքով, ալ ոչ

— 107 —

կամք ունէի ոչ դատողութիւն տան մօտենալուս,
ոստիկանապետը զիս դիմաւորելով ըսաւ:

— Ներեցէք պարոն, խիստ տխուր պար-
տաւորութիւն մը ունիմ կատարելիք:

— Զիս՝ ալ ձերեակալելու պաշտօն ունիք
հարցուցի՝ գրեթէ ուրախութեան նշոյլ մը ծա-
գելով սրտիս մէջ:

— Ամենեւին պատասխանեց ոստիկանա-
պետը ժպտելով. միմիայն տան պարտէզին մէջ
փոքրիկ խուզարկութիւն մը պիտի կա-
տարեմ:

— Հրամեցէք ըսի, յուսոյ յետին զգացում
մը, ներսէն ձայն մը, կըսէր միշտ թէ Հերիք-
նաղ ոճիր մը գործած չէր կրնար ըլլալ. ուս-
տի դուռը բացի, ոստիկանութեան բժիշկը
երկու ոստիկան և ոստիկանապետ, ներս մը-
տանք և ուղղակի պարտէզ գացինք. սիրտս
մամլոյ ներքեւ դրուածի մը պէս կը ճզմուէր:

Ոստիկաններէ մին, պետին հարցուց:

— Որ կողմը պիտի փորենք:

— Տաղաւարին քովը, պատին վերջացած
անկեան տակ:

Ոստիկաններն նախապէս հետեւին բե-
րած բրիչներով գործի սկսան և հազիւ կէս
կանգուն փորեցին, ո՛վ սոսկմանս... նորածին
երախտայի մը կը մախքն հանեցին բոլորովին նե-
խած. ալ տարակոյս չիկար, որդեսպան եղած
էր Հերիքնաղ: